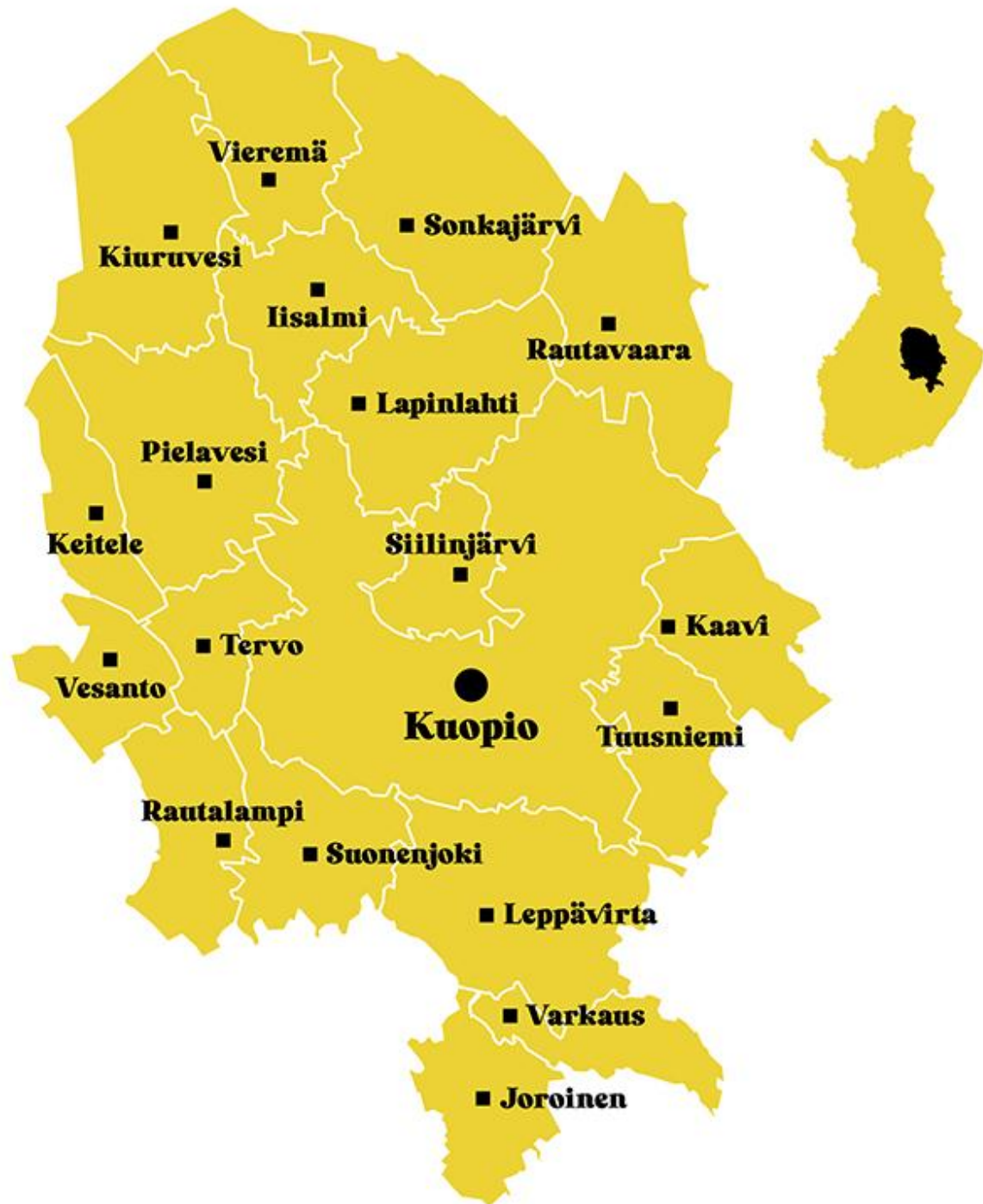

PK-YRITYSTEN TALOUDELLINEN MERKITYS KUNTATALOUDELLE POHJOIS-SAVOSSA

Tämän esityksen tavoite on

Antaa suuntaa antava kuva *pk-yritysten taloudellisesta merkityksestä Savon Yrittäjien jäsenyhdistysten* alueella pk-yritysten taloudellisen ja immateriaalisen roolin entistä paremmaksi ymmärtämiseksi ja aineksia yrittäjyyden kehittämisen ideointiin

SELVITYS PK-YRITYSTEN TALOUDELLISESTA MERKITYKSESTÄ JA KERRANNAISVAIKUTUKSIA KUNNILLE

Tehtävä

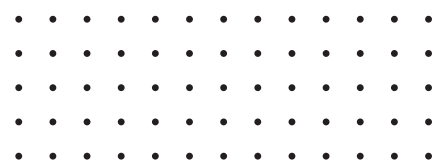
- Yritysten, yrittäjien ja työntekijöiden maksamilla verotuotoilla ja ostovoimalla kuvataan pk-yritysten taloudellista merkitystä kunnittain
- Immateriaalisia vaikutuksia on kuvattu verbaalisesti tiettyjen keskeisten tekijöiden osalta

Rajoituksia

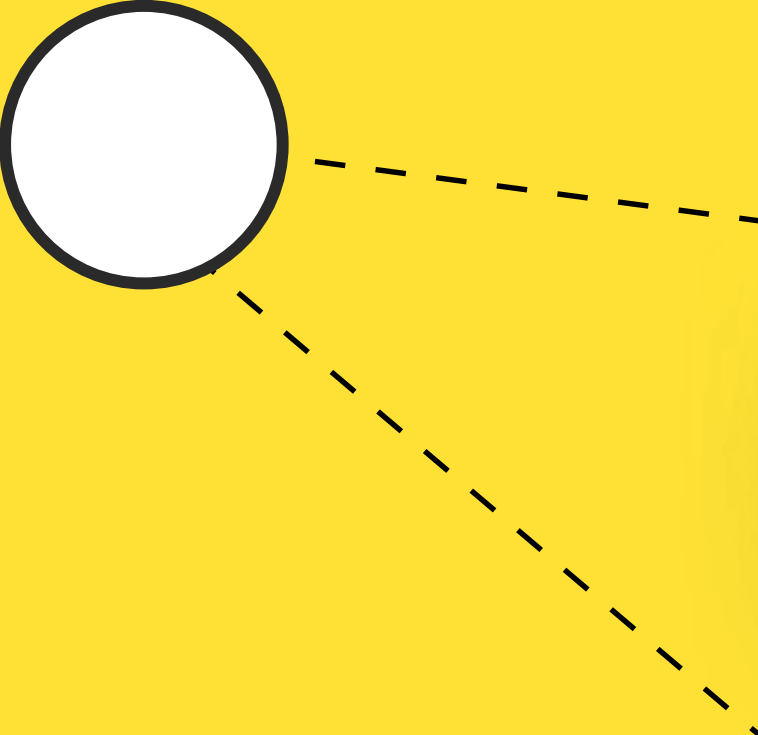
- Luvut on laskettu keskimääräisten joskin kuntakohtaisten lukujen perusteella
- Toimialaeroja ei ole otettu huomioon
- Kuntien valtionosuuksiin sisältyvää pk-sektorin panosta (arviolta jopa puolet valtionosuudesta) ei ole kuntakohtaisesti mainittu
- Maa-, metsä- ja kalataloutta ei ole sisällytetty laskelmiin

SELVITYS PK-YRITYSTEN TALOUDELLISESTA MERKITYKSESTÄ JA KERRANNAISVAIKUTUKSIA KUNNILLE

- Kunnallisverotuotto
- Yhteisöverotuotto
- Kiinteistöverot
- Työllistämiskustannusten säästyminen
- Yritysten ja niiden henkilöstön kunnalta ostamat palvelut ja palvelumaksut
- Suhdanteita vakauttava vaikutus; suhdanneheilahtelut pieniä verrattuna suuriin yrityksiin

PK-YRITYSTEN VÄLILLINEN TALOUDELLINEN HYÖTY KUNNISSA

-
- Työllisyyden kehittyminen
 - Asukkaiden ostovoima yleensä (yritystulo, palkansaajien ostovoima)
 - Palveluelinkeinojen (yritykset, vapaa-ajan toiminta, kulttuuripalvelut, muu palvelutoiminta) kysyntä kasvaa
-> työllisyys vahvistuu -> verotulojen kasvu

- Uusien palveluyritysten kumulatiivinen lisääntyminen
- Rakennustoiminnan vilkastuminen
-> työllisyyden vahvistuminen, verotulojen lisäys, ostovoiman lisäys -> verotulojen kasvu
- Alihankintaketjujen synty -> uusia kerrannaishyötyjä

PK-YRITYSTEN VÄLILLINEN TALOUDELLINEN HYÖTY KUNNISSA

- Toimeentulotukien ja asumistukien tarpeen väheneminen
- Terveystenhuollon kulujen väheneminen -> työterveydenhuolto ja yritysten vakuutukset helpottavat kunnan panostusta

- Kunnan vetovoiman lisääntyminen -> yritystoiminta vetää puoleensa yritystoimintaa; lisääntyvä yrityskanta henkilöstöineen vetää puoleensa koulutus- ja hyvinvointipalveluja sekä vapaa-ajanpalveluja -> verotulojen kasvu
- Imago -> menestyvä ja kasvava yrityskanta luo kuvaa menestyvästä kunnasta ja lisää houkuttelevuutta -> verotulojen kasvu

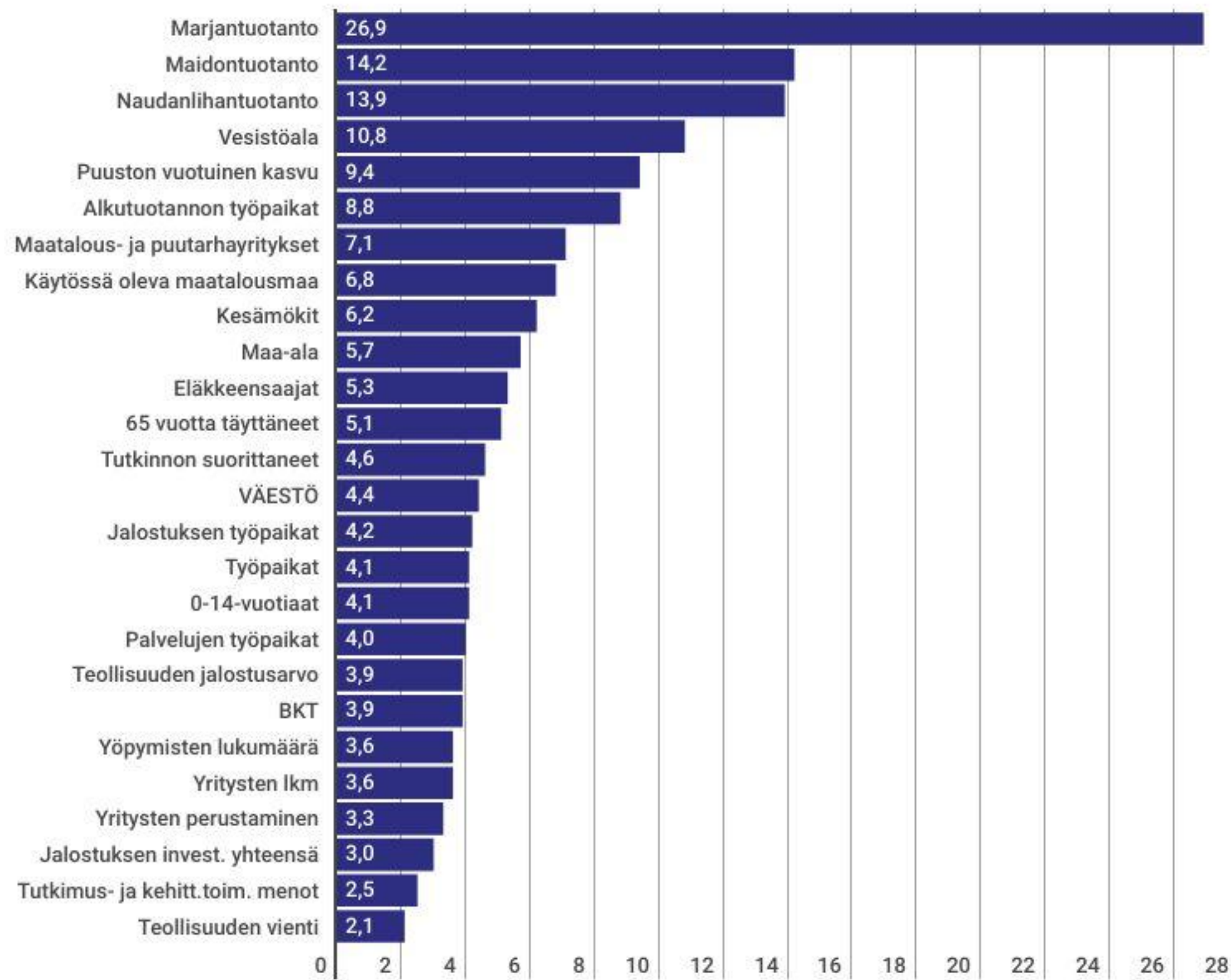
VÄLITÖN HENKINEN HYÖTY KUNNISSA

- Sosiaalisen pääoman kasvu; lisääntyvät yritykset mahdollistavat kumulatiivisen sosiaalisen pääoman kasvun osaamisen ja osaamisen kehittämisen kautta
-> osaaminen vetää puoleensa osaamista
- Menestys luo itsetuottamusta, yrityshalua niin yrittäjänä kuin palkansaajanakin sekä uskoa jatkuvuuteen tukien väestön pysyvyyttä ja yrityshalua alueella
- Muu immateriaalinen hyöty

TALOUDELLINEN HYÖTY VALTIONTALOUESSA

- Tuloverotulo
- Pääomaverotulo
- Yhteisöverotuotto
- Alv-tuotto
- Muut veroluonteiset maksut
- Vähenevät työllistämiskustannukset
- Vähenevät kuntien valtionavut

Pohjois-Savon profiili (%-osuus koko maasta)

Profiili kertoo vahvan ja monipuolisen osaamisen alkutuotannon aloilla mutta myös varsin laajan skaalan eri alojen yrittäjyyttä.

Bruttokansantuotteen osuuden osalta Pohjois-Savo on maakuntasarjan 6. (/18)

Hyvä pistesija!

Pk-yritysten
toimipaikkojen
tuotannon bruttoarvo
Pohjois-Savossa
n. **81%**
kaikista yrityksistä

Pk-yritysten
toimipaikkojen
tuotannon jalostusarvo
n. **79%**
kaikista yrityksistä

**Yritysten toimipaikkojen tuotannon brutto- ja jalostusarvo henkilöstön
suuruusluokan mukaan Pohjois-Savossa. (Tilastokeskus 2023)**

	Yritysten toimipaikkojen tuotannon bruttoarvo (1 000 euroa)	Yritysten toimipaikkojen tuotannon jalostusarvo (1000 euroa)	Yritysten toimipaikkojen henkilöstö (htv)/toimipaikka ka.
Pohjois-Savo Yhteensä	12 358 399	4 251 533	56751
0 - 4 henkeä	2 003 404	839 534	0
5 - 9 henkeä	1 172 682	470 243	7
10 - 19 henkeä	1 472 927	605 793	13
20 - 49 henkeä	2 253 131	973 906	30
50 - 99 henkeä	1 665 195	459 042	68
100 - 199 henkeä	1 412 679	476 733	139
200 henkeä tai enemmän	2 378 380	426 282	328

Kunta	Yrityksiä	Yritysten henkilöstö	Tulovero valtio M€	Tulovero kunta M€	Pk-yritysten osuus kunnan tuloverosta	Ostovoima M€	Yhteisövero % kaikista veroista	Yritysten % kiinteistö- veroista*	Työpaikka- omavaraisuus %
Iisalmi	1 304	4 471	44,8	13,91	51,6	146,0	12,6	28,9	109,8
Joroinen	352	731	7,3	2,48	56,8	23,7	13,2	14,0	74,2
Kaavi	196	387	3,9	1,49	53,9	12,4	18,9	8,9	85,2
Keitele	144	618	6,2	1,92	67,8	20,2	30,7	23,5	129,4
Kiuruvesi	599	930	9,3	3,48	41,7	29,8	12,7	10,3	82,4
Kuopio	8 175	21 154	211,8	67,48	38,2	691,0	9,7	20,5	103,0
Lapinlahti	685	1 288	12,9	4,77	48,6	41,3	9,6	22,2	76,8
Leppävirta	624	1 676	16,8	5,55	61,0	54,4	12,3	17,0	80,4
Pielavesi	312	386	3,9	1,38	35,6	12,4	17,8	7,3	82,8
Rautalampi	288	383	3,8	1,49	46,0	12,2	10,3	7,0	81,9
Rautavaara	90	149	1,5	0,55	38,0	4,8	34,1	17,0	90,7
Siilinjärvi	1 238	2 930	29,3	10,85	41,0	94,4	10,4	21,5	78,5
Sonkajärvi	268	362	3,6	1,23	34,3	11,7	22,3	12,3	84,8
Suonenjoki	594	1 190	11,9	4,26	52,2	38,3	16,4	15,3	93,5
Tervo	137	135	1,4	0,53	39,6	4,3	13,6	8,9	72,2
Tuusniemi	194	204	2,0	0,76	35,2	6,6	14,1	7,9	80,6
Varkaus	1 144	5 117	51,2	17,74	64,6	186,2	9,3	40,9	112,6
Vesanto	171	171	1,7	0,62	35,2	5,5	13,0	9,6	79,5
Vieremä	259	390	3,9	1,29	20,1	12,6	29,9	42,8	136,1
Pohjois-Savo	16 515	53 471	427,2	141,77	43,4	1407,9	11,4	21,6	93,3

Taulukko puhuu puolestaan,
mistä uusi 'oikea' raha tulee

*Kaikki yritykset

KUNTA	Työttömyys % 01/25	Työttömät työnhakijat 01/25	Työttömyyden vuoksi menetetty kunn. vero M€	Työttömyyden vuoksi menetetty kunn. vero% kunn. verosta	Työttömyyden vuoksi menetetty valtion vero M€	Työttömyyden vuoksi menetetty ostovoima	Pitkäaikais- työttömät 01/25	Pitkäaikais- työttömän korvaus kunnalta min./vuosi 01/2025 tilanteen mukaan 1000€
Iisalmi	14,3	1222	3,80	14,1	12,2	39,91	394	1906
Joroinen	11,6	245	0,83	19,0	2,5	7,93	58	281
Kaavi	15	171	0,66	23,8	1,7	5,47	62	300
Keitele	12	88	0,27	9,6	0,9	2,87	21	102
Kiuruvesi	12	365	1,37	16,4	3,7	11,71	121	585
Kuopio	12,4	7621	24,31	13,8	76,3	248,92	2726	13186
Lapinlahti	10,6	428	1,58	16,2	4,3	13,73	127	614
Leppävirta	11,6	471	1,56	17,2	4,7	15,30	136	658
Pielavesi	11	165	0,59	15,2	1,7	5,31	51	247
Rautalampi	10,8	145	0,57	17,4	1,5	4,61	37	179
Rautavaara	14,5	79	0,29	20,2	0,8	2,53	19	92
Siilinjärvi	9,9	974	3,61	13,6	9,8	31,39	274	1325
Sonkajärvi	12,9	192	0,65	18,2	1,9	6,22	59	285
Suonenjoki	9,9	303	1,09	13,3	3,0	9,76	64	310
Tervo	11,8	69	0,27	20,2	0,7	2,20	20	97
Tuusniemi	11,5	108	0,40	18,7	1,1	3,47	48	232
Varkaus	17,1	1425	4,94	18,0	14,3	51,85	327	1582
Vesanto	13,8	94	0,34	19,3	0,9	3,02	27	131
Vieremä	10,9	145	0,48	7,5	1,5	4,70	42	203
Pohjois-Savo	12,5	14310	962,61	14,5	143,3	470,91	4613	22 314

TYÖTTÖMYYS MAKSAA JA HAASTAA POTENTIAALISEN VEROTUOTON

- Pohjois-Savon työttömyys on liian korkea: 12,6 %, 02/2025
- Keskimääräinen työllisyysaste (Tilastokeskus 2023) n. 71% , vaihteluväli Rautavaara n. 62% - Siilinjärvi n. 77%
- Työttömyys ”syö” periaatteessa suuren osan potentiaalisesta verotuloista ja maksaa pitkäaikaistyöttömyydessä paljon saadusta verotulosta
- Seutukuntien välillä erittäin suuret erot
- Kunnille siirretty työllisyysvelvoite suurissa haasteissa
- Huomattakoon, että pendelöintikunnissa työllisyysaste on korkea, osin työllistävän kunnan (Kuopio, Varkaus, Iisalmi) kustannuksella.
- Työikäisten väheneminen laskee työllisyysastetta
- Perinteiset alat kuten maa- ja metsätalous, teollisuus, rakentaminen, tukkukauppa, kuljetus hieman hiipuneet; uutta pitäisi kehittyä tilalle
- Erilaisia yrittäjyyden kehitysyhtiöitä maakunnassa on ihan kiitettävästi

Kunta	Yrittäjiä	Mies/ naisyrittäjät yrittäjistä %	Yrittäjien % työllisistä	Yritys- henkilöstön osuus työllisistä %	Alkutuotannon % työllisistä	Teollisuuden- työvoima % työllisistä	Palvelujen osuus työllisistä %	Kaupan alan työvoima % työllisistä	Kesämökkitiheys /1000 asukasta	Yrittäjien % valtuutetuista
Iisalmi	812	65/35	9,4	51,6	3,6	28,0	67,6	11,9	52	28 %
Joroinen	247	73/23	19,2	56,8	25,5	21,6	51,1	5,5	253	38 %
Kaavi	134	65/35	18,7	53,9	13,9	24,1	61,8	7,8	459	41 %
Keitele	120	68/32	13,2	67,8	12,6	38,4	48,4	4,1	198	21 %
Kiuruvesi	607	70/30	27,2	41,7	24,2	15,0	59,6	8	130	48 %
Kuopio	4 535	65/35	8,2	38,2	2,4	15,1	81,5	10,4	84	19 %
Lapinlahti	547	67/33	20,7	48,6	17,5	25,6	56,5	6,4	176	39 %
Leppävirta	382	70/30	13,9	61,0	7,1	40,7	51,6	6,7	360	29 %
Pielavesi	284	68/32	26,2	35,6	23,3	10,3	64,8	7,4	332	33 %
Rautalampi	249	75/25	29,9	46,0	17,9	15,9	64,1	8,8	555	14 %
Rautavaara	82	71/29	20,9	38,0	13,0	12,2	75,6	4,5	379	20 %
Siilinjärvi	744	69/31	10,4	41,0	3,5	30,4	64,9	9	43	21 %
Sonkajärvi	243	72/28	23,1	34,3	20,0	15,4	63,0	5,1	240	19 %
Suonenjoki	316	73/27	13,9	52,2	7,5	28,7	62,8	8,9	140	22 %
Tervo	93	67/33	27,3	39,6	17,6	6,3	74,1	5,2	652	29 %
Tuusniemi	135	72/28	23,3	35,2	21,6	19,0	57,3	6,1	536	24 %
Varkaus	565	65/36	7,1	64,6	1,8	34,3	63,4	10,2	65	19 %
Vesanto	122	70/30	25,1	35,2	18,3	5,8	71,8	12,3	388	24 %
Vieremä	298	71/29	15,4	20,1	16,9	55,9	26,6	5,6	147	43 %
Pohjois-Savo	10 515	67/33	10,7	54,2	5,3	21,3	72,4	9,7	125	27 %

Yrittäjien ja yrityshenkilöstön osuudet hyvää kansallista luokkaa. Monipuolisessa toimialarakenteessa korkea palvelujen osuus heijastaa elinkeinorakenteen muutosta.

YRITTÄJIEN VAIKUTTAMINEN/TYYTYVÄISYYS KUNTAAN

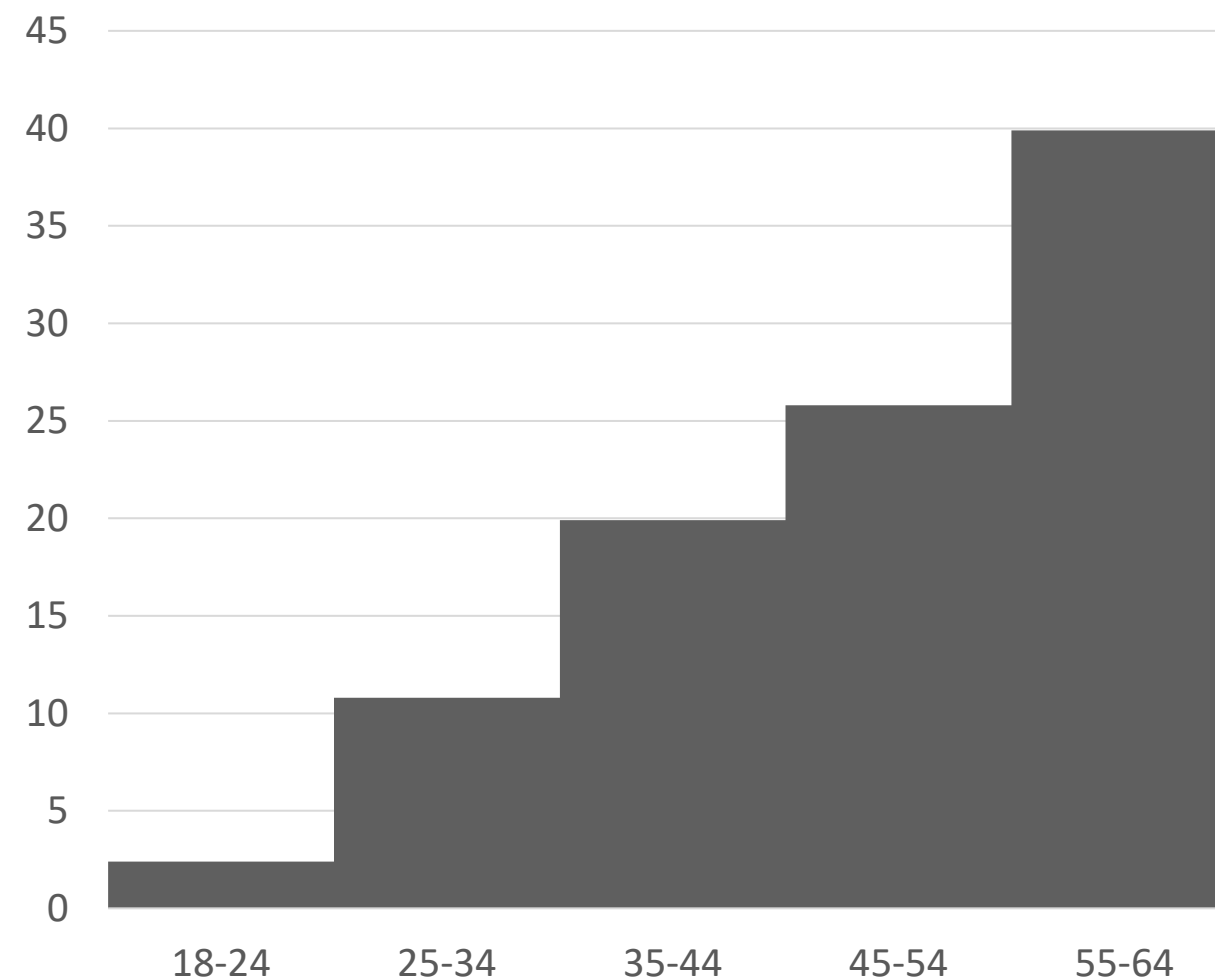
- Yrittäjien osuus kunnanvaltuutetuista vaihtelee 14 %:sta 48 %:in; määrä on hyvä
- Pohjois-Savon kunnat eivät kuitenkaan loistaneet kuntabarometrissä ja rankingeissa; ainoastaan *Vieremä* pienten kuntien sarjassa 1. (2024, 3. 2020-2024), *Kuopio* suurten kuntien sarjassa 9. (2024; 4. 2020-24)
- Kyselyjen havaintomäärät melko pieniä, joten suurta päänsärkyä tuloksista ei kannata ottaa
- Mutta: Kuntien virkamiehien ja päättäjien vuorovaikutusta ja keskinäistä tuntemusta (face to face) kannattaa aktivoida ja yritysten taloudellista ja immateriaalista merkitystä kunnalle valistaa
- Kunnissa, joissa em. tavalla toimittu, on saavutettu merkittäviä tuloksia elinvoimaisuuden ja vetovoiman kehittämisessä
- Savon Yrittäjien *Yrittäjäystävällisin kunta-kisa* on hyvä toimintaesimerkki
- Maakunnalla on kuitenkin paljon kirimistä:
- Yrittäjien elinvoimabarometrin (2025) mukaan elinvoiman ja johtamisen osalta maakunta on sijalla 9. ja verkostoitumisessa sijalla 15. Monilta osin arviot olivat aika vaatimattomia. Instituutioiden ja yrittäjien osallistumisaktiivisuus heikko.

YRITTÄJIEN IKÄ JA SUKUPOLVENVAIHDOSNÄKYMÄT

- Ikäjakautuma on suhteellisen tasapainoinen, mutta 3 400 yritystä on kymmenen vuoden sisällä jatkajan tarpeessa

Tyypillisin yrityksen aloittamisikä on ollut 45-54 v., mutta trendi on nuorentunut mm. infoteknologiaa ja vapaa-ajan aktiviteetteja hyödyntävien yritysten johdosta

- 60 vuotiaista tai vanhemmista yrittäjistä vain 5 %:lla on dokumentoitu omistajanvaihtosuunnitelma, 53 %:lla se on mielessä, mutta 42 prosentilla yrityksistä ei ole mitään omistajanvaihdossuunnitelmaa
- 69 %:lla yrityksistä ei ole omistajastrategiaa

Tietoisuus yrittäjille tarjolla olevasta sukupolvenvaihdosneuvonnasta on erittäin heikko

- Informaatiota ja vuorovaikutusta syytä vahvasti lisätä
- Omistajanvaihdospalveluja on käyttänyt 17%, siis ei-käyttänyt 83% yrittäjistä (n=178) (Yrittäjien elinvoimabarometri 2025)

KOILLIS-SAVON SEUTUKUNTA

Koillis-Savon seutukunta	Asukas-luku	Asukkaita/yritys	Pk-yritysten % työpaikoista	Paikal. hall. henkilöstön %	15-64-vuotiaita %	65- v. %	Alle 15 v. %	Omasakunnassa töissä %	Ulko-maan kansalaisia %	Taloudellinen huoltosuhde
 Kaavi	2628	13,4	50,6	25,1	51,0	39,2	10,2	55,5	1,6	212
 Rautavaara	1424	15,8	35,0	40,6	48,7	43,2	8,4	65,7	1,1	230
 Tuusniemi	2313	11,9	32,9	41,1	49,5	41,8	9,1	53,6	2,1	222
Koko alue	6365	13,7	40,8	34,2	49,9	41,0	9,4	57	1,7	219,4

Väestönkehitys 1980 -2025 12 401 > 6 365

- Vaikka Pk-yrity sbarometrin (2025) perusteella Koillis-Savon näkymät ovat Pohjois-Savon heikoimmat, yrittäjyyttä ja aktiivisuutta kunnissa on
- Suomen kuntien mediakokoinen seutukunta herättää kysymyksen, miksi kuntia ei yhdistetä hallintokulujen minimoimiseksi
- Väestökehitys ja huoltosuhde erittäin huolestuttava

KUOPION SEUTUKUNTA

Kuopion seutukunta	Asukasluku	Asukkaita/yritys	Pk-yritysten % työpaikoista	Paikal. hall. henkilöstön %	15-64-vuotiaita %	65- v. %	Alle 15 v. %	Omasa kunnassa töissä %	Ulko-maan kansalaisia %	Taloudellinen huoltosuhde
 Kuopio	125 581	15,2	38,2	28,4	63,6	22,6	13,9	83,9	4,8	131
 Siilinjärvi	21 360	17,2	40,5	26,4	58,7	23,3	17,9	39,7	1,6	134
Koko alue	146 941	15,4	38,5	28,2	62,9	22,7	14,5	77,5	3,7	131,1

Väestönkehitys 1980 -2025 114 855 > 145 311

- Yhden kaupungin kokoinen Kuopion seutukunta porskuttaa menestyvän, monipuolisen Kuopion ja sen työvoima- ja asuntoaluereservaatin, Siilinjärven toimesta mainiosta
- Ainoa väestöltään, tosin naapuriseutukuntien kustannuksella kasvava alue
- Maakunnan vientiteollisuuden ykkönen
- Työttömyyden ja työvoimapulan dilemma vaivaa maakunnan elävää keskusta

SISÄ-SAVON SEUTUKUNTA

Sisä-Savon seutukunta	Asukas-luku	Asuk-kaita/yritys	Pk-yri-tysten hlöstö% työpai-koista	Paikallis-hallinto-hen-kilöstön %	15-64-vuoti-aita, %,	65- v. %	Alle 15 v. %	Omas-sa kun-nassa töissä %	Ulko-maan kansa-laisia %	Talou-dellinen huolto -suhde
 Rautalampi	2 933	15	46,2	29,9	52,2	37,4	10,3	61,3	2,9	188
 Suonenjoki	6 708	21	50,4	31,4	53,2	34,5	12,3	65,2	3,1	175
 Tervo	1 412	20	38,9	32,6	47,8	44,9	9,7	47,0	1,7	199
 Vesanto	1 895	15	33,9	39,5	47,9	43,8	8,2	60,9	2,2	210
Koko alue	12 948	18	46,5	32,2	51,6	37,6	11,0	61,9	2,7	185,3

Väestönkehitys 1980 -2025 19 838 > 12948

- Luonto, luonnontuotteet ja matkailupotentiaali vahvuuksia
- Kunnat ovat pieniä, ikärakenne on eläkeläispainotteinen
- Työttömyysasteet valtakunnallista keskiarvoa korkeammat, vaikka työvoimapulaakin saattaa esiintyä
- Sote-palvelujen etääntyminen on täälläkin herättänyt huolestumista.
- Yritteliäiden kuntien uhka on väestön ikääntyminen ja väheneminen.

VARKAUDEN SEUTUKUNTA

Varkauden seutukunta	Asukas-luku	Asukkaita/yritys	Pk-yritysten % työpaikoista	Paikal.hall.henkilöstön %	15-64-vuotiaita, %	65-v. %	Alle 15 v. %	Omasakunnassa töissä %	Ulko-maan kansalaisia %	Taloudellisen huoltosuhte
 Joroinen	4 590	13,4	56,3	23,6	51,0	34,1	12,4	45,0	4,9	165
 Leppävirta	9 049	14,5	58,5	24,6	48,7	34,1	12,8	54,8	1,8	165
 Varkaus	19 727	17,2	63,7	25,3	49,5	34,2	11,0	77,8	3,7	180
<i>Koko alue</i>	33 366	16,0	61,7	25,1	54,4	34,2	11,7	69,1	3,4	173,8

Väestönkehitys 1980 -2025 44 505 > 33 366

- Yksi keskeisimmistä maakunnan talousalueista vastaten noin 30 % Pohjois-Savon viennistä.
- Eroaa Kuopion sk:n kanssa muista nuoremalla ikärakenteella ja korkealla pk-yritysten työllisten osuudella
- Varkaudessa yrittäjien osuus työllisistä Pohjois-Savon matalin seurauksena teollisesta ja isoja yrityksiä suosineesta kulttuurista. Kulttuuri on muuttunut, koska Kuntabarometrissäkin huonoista sijoista nousua(51. > 27.) tehnyt kaupunki valittiin (Savon Yrittäjät ja Pohjois-Savon liitto) maakunnan yrittäjäystävällisimmäksi kunnaksi 2025.

YLÄ-SAVON SEUTUKUNTA

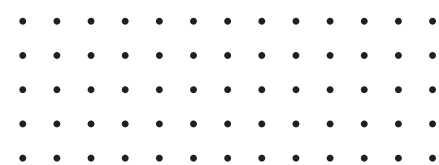
Ylä-Savon seutukunta	Asukas-luku	Asuk-kaita/yritys	Pk-yri-tysten hlöstö% työpai-koista	Paikal-hallin-non henki-löstön %	15-64-vuoti-aita %	65 v. %	Alle 15 v. %	Omas-sa kun-nassa töissä %	Ulko-maan kansa-laisia %	Talou-dellinen huolto-suhde
Iisalmi	20 618	15,8	50,1	24,6	56,6	29,9	13,6	78,1	3,2	161
Keitele	2 035	14,1	65,9	18,8	47,4	42,4	10,5	76,5	3,4	189
Kiuruvesi	7 475	12,5	40,8	30,8	52,3	34,1	13,9	68,7	1,6	176
Lapinlahti	8 975	13,1	46,6	30,2	55,9	31,2	13,4	56,9	2,0	160
Pielavesi	4 073	13,1	33,7	34,9	48,2	40,8	11,1	63,2	1,1	211
Sonkajärvi	3 637	13,6	33,4	31,1	51,0	38,4	11,1	54,5	1,0	193
Vieremä	3 387	13,1	19,3	13,4	57,0	29,6	14,4	69,6	3,8	138
<i>Koko alue</i>	50 200	15,2	44,1	26,0	54,4	32,7	30,7	69,5	2,4	168

Väestönkehitys 1980 -2025 68 705 > 50 200

- Vetureina Iisalmi, Keitele ja Vieremä vahvalla teollisuuden tuotannon ja osaamisen alueella, josta maakunnan vienti 24 %.
- Kiuruvesi ja Pielavesi vahvoja alkutuotannon kuntia, Lapinlahti ja Sonkajärvi luottavat pendelöintiin

SEUTUKUNNAT: YHTEENVETO

- Varsin erialaisia sekä asukaslukujen, elinkeinorakenteen että sen perusteella, onko seutukunnassa johtava kaupunkikeskus vai ei. Kaupunkikeskusseutukunnat vastaavat 90 % maakunnan viennistä.
- Erilaiset luonto-olosuhteet esimerkiksi luontomatkailun, erämatkailun tai ylipäättään matkailun suhteen
- Seutukunnat ja kunnat omaleimaisia, persoonallisia ja hyvin kuvanneet kuntastrategioissaan tai tavoitteissaan omia vahvuuksiaan. Yritystä ei puutu, ja kunnilla on vahvat tavoitteet elinvoimansa säilyttämiseen ja kehittämiseen.
- Maakunnan monimuotoinen, kaunis luonto mahdollistaa luonto- ja muun matkailun kehittämisen aikaisempaa tehokkaamman hyödyntämisen.
- Huolestuttavin piirre on väestökato ja ikääntyminen useimmissa kunnissa ja seutukunnissa. Pitkän aikavälin ennuste vuoteen 2040 Pohjois-Savossa on hyvin mollivoittainen.
- Vaikka maakunta ei ole ikärakenteeltaan likikään ikääntynein alue (kuten Etelä-Karjala) Suomessa, monien kuntien osalta tilanne ja ennuste ovat kriittiset. Maakunnassa sairastuvuus maan kärkiluokkaa.
- Huoltosuhteen kehitys huolestuttava monessa kunnassa.
- Kuntakohtaisesti korkeimmat työikäisten luvut Kuopion seutukunnassa mahdollistaen hyvän työvoiman saannin. Korkean alkutuotannon kunnissa työikäisten osuudet ovat matalimmat.

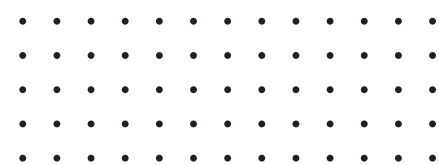
	2019	2040	Muutos%	
Iisalmi	21286	17858	-16,1 %	
Joroinen	4741	3583	-24,4 %	
Kaavi	2930	2153	-26,5 %	
Keitele	2210	1704	-22,9 %	
Kiuruvesi	8000	5821	-27,2 %	
Kuopio	119097	120979	1,6 %	
Lapinlahti	9510	7652	-19,5 %	
Leppävirta	9549	7788	-18,4 %	
Pielavesi	4429	3391	-23,4 %	
Rautalampi	3156	2485	-21,3 %	
Rautavaara	1626	1255	-22,8 %	
Siilinjärvi	21655	19874	-8,2 %	
Sonkajärvi	3876	2731	-29,5 %	
Suonenjoki	7072	5952	-15,8 %	
Tervo	1550	1265	-18,4 %	
Tuusniemi	2497	1858	-25,6 %	
Varkaus	20552	16558	-19,4 %	
Vesanto	2012	1395	-30,7 %	
Vieremä	3641	3060	-16,0 %	

Pohjois-Savon kuntien
väestönkehitysennuste %
vuoteen 2040

Paljon mietittävää!

YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

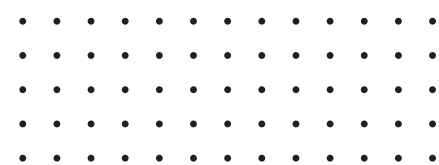
- Laskennalliset veroanalyysit osoittivat, että **pk-yritykset ovat keskeisessä asemassa** Pohjois-Savon kuntien taloudessa vaikuttaen oleellisesti työllisyyteen, elinvoimaan, verotuloihin ja kuntatalouden peruspilareihin.
- Tasapainon talouteen ja sitä kautta verotulojen tasapainon suhdannevaihteluiden aallokossa tuovat pk-yritykset, joita pitäisi olla enemmän.
- **Pohjois-Savon vahvuuksia** ovat monipuolinen elinkeinorakenne, aktiivinen ja monipuolinen pk-yritystoiminta sekä runsas koulutustarjonta vetovoimaisessa luontoympäristössä.
- Monella mittarilla Pohjois-Savo sijoittuu **maakuntien top-kuuteen**.
- **Suuryrityksiä** on vain vajaa kourallinen, joten maakunnan elinvoimaisuus perustuukin elinvoimaisen pk-yritystoiminnan varaan.
- Kuntakohtaisesti paljonkin vaihdellen eri elinkeinoelämän alat ovat maakunnan kunnissa hyvin edustettuina.
- **16500 pk-yritystä liki 54000 työpaikalla** luovat Pohjois-Savossa pohjan hyvälle työllisyydelle, jota vahvistaa vahva perinteinen, monipuolinen alkutuotanto useissa kunnissa.
- Pääosin **paikkakuntasidonnaisina**, pysyvinä pk-yritykset työllistävät lähialueiden asukkaita ja tuottaen verotulot pääosin sijaintikuntaansa.

YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ...

UHKIA, PARANNETTAVAA, MAHDOLLISUUKSIA

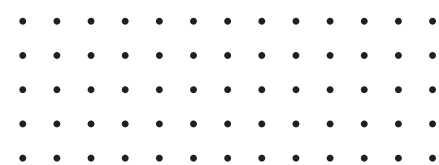
- Yritysten yhteistyö korkeakoulujen, yliopistojen ja myös ammatillisten oppilaitosten kanssa niukkaa. Kunnat voisivat olla enemmän katalysaattorina ja puhemiehenä yritysten, oppilaitosten ja kehitysyhtiöiden yhteistyön virittämisessä?
- **Tekoälyn** mahdollisuuksia ei kannata hukata.
- Kuntien vahvuutena on hyvä **työpaikkaomavaraisuus** mutta kääntöpuolena melko korkea **rakennetyöttömyys**, joka asettaa kovia haasteita kunnille sysätylle työnvälitysvelvollisuudelle.
- **Työttömyys maksaa** paljon menetettyinä veroeuroina ja ostovoimana, joten kumulatiivinen työttömyyden hinta on entistä vakavammin otettava syyniin. Kunnilla on yrittäjyyden kehittämishankkeita lukuisasti, mutta haastetta on.
- **Pendelöinti** maakunnan keskuskaupunkeihin ympäristökunnista on vilkasta sisältäen uhkansa. Työpaikkariippuvuus ei ole hyväksi, vaikka lopettamisriskialttiita suuryrityksiä ei suuremmin akuutisti ole.
- **Elinkeinorakenteen muutos**
- **Taloudellinen huoltosuhde** on korkea, yrittäjien ja yritysten työllistämien osuus on vaatimattomampi kuin elinvoimaisemmissa kunnissa, ja paikallishallinnon kustannusten suhteellinen osuus puolestaan korkeahko.
- Herää välttämättä kysymys, olisiko parempi laittaa **kuntia yhteen**, jotta pärjättäisiin yksillä hallintokustannuksilla ja vaikkapa pikku koulut voitaisiin kylillä säästää ja vapauttaa työvoimaa yrityksille.
- **Tuulivoimaloista** jotkut kunnat etsivät tuloapua. Tuulivoimala-alueita maakuntakaavassa riittääkin, 24 kpl.
- **Keskuskaupunkiseutukuntien ja 'maaseutuseutukuntien'** välillä suuria eroja mm. ikä- ja elinkeinorakenteessa. Väestökato ja ikärakenteen muutos monissa kunnissa kriittinen tekijä.

YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ...

MAHDOLLISUUKSIA, HAASTEITA

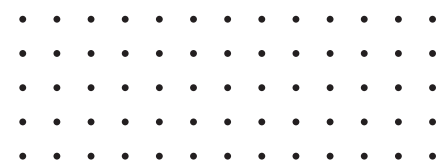
- Pohjois-Savon **luonto** tarjoaa erinomaiset olosuhteet luontoaktiviteeteille ja matkailulle. Tasapaino kuntien yhteisten ja yksityisten luontomatkailuhoukutusten kesken hyvä löytää. 'Lapin ilmiön' mahdollisuuksista ja uhista oppia. Matkailuauto- ja asuntovaunumatkailua kannatta tukea, ei rajoittaa, kuten nykyään on tapana. Mallia Ruotsista ja Norjasta.
- Väestön ikääntyminen ja nuorison muutto kasvukeskuksiin heikentää olemassa olevien yritysten **työvoimansaantia ja uusperustannan mahdollisuuksia**. Oppisopimuskoulutusta voimakkaasti lisäämällä ja ammatillista koulutusta kehittämällä nuorille syytä jäädä kuntiin.
- Sivukylien palveluita ei uhkaa kuntauudistus vaan **työikäisen väestön siirtyminen työtilaisuuksia** ja elinvoimaisia, immateriaalisestikin rikkaampia asuinympäristöjä tarjoaviin kuntiin.
- Kunnissa ei toki ole jääty lepäämään laakereillaan vaan toimitaan kohti haastavia tavoitteita ja visioita.
- **Yrittäjähenkinen kunnanjohto ja valtuusto** voivat saada paljon hyvää aikaan.
- **Kunnan ja yritysten hyvä yhteistyö** on kunnan vireyden ja hyvinvoinnin edellytys. Kunta voi esimerkiksi yrittäjyyttä ymmärtävillä virkamiehillä, toimivalla kaavoituksella ja järkevällä hankintapolitiikalla edesauttaa pk-sektorin kehittymistä alueellaan.
- **Asiakaskeskeisyyden pitää toteutua myös kunnan töissä.**

YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ...

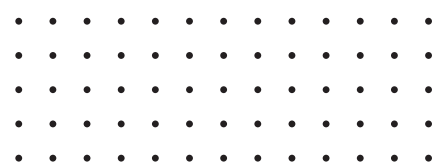
YRITYKSILLE JATKOA JA UUSYRITTÄJYYTTÄ EDISTÄMÄÄN

- Vaikka sekä yrittäjien että maatalousyrittäjien ikäjakaumat Pohjois-Savossa ovatkin melko tasapainoiset, ikääntyviäkin yrittäjiä ja heidän yrityksiään on lukuisasti. **Sukupolven- ja omistajanvaihdoksiin** hyvä kiinnittää erityistä huolta, koska yrittäjien valmistautuminen sukupolvenvaihtoon tai muuhun yrittäjyydestä luopumiseen oli tutkimusten ja barometrien mukaan niukahkoa ja tietoisuus tarjolla olevasta avusta niukkaa.
- Kunta tai ulkopuoliset eivät voi yrittäjää määräillä, mutta neuvoja ja tukea kannattaa halukkaille tarjota. Useimmat yrityksen lopettamista aikovat ovat 'omistajan näköisiä' joten jatkajan löytäminen voi olla vaikeata.
- Elinkykyisiä yrityksiä voidaan auttaa pysymään hengissä mm. omistajavaihdoksia ja sukupolvenvaihdoksia avittamalla. Toki yrityksiä kuolee ja uusia syntyy. Tärkeintä on yrityskentän dynamiikka; uusia pitäisi syntyä enemmän kuin vanhoja poistuu. Pk-yritysten osalta dynamiikka kohtalaisesti toimii, mutta suuryritysten osalta ei; suljettavan suuryrityksen tilalle ei synny uutta. Kunnissa pitäisi olla hyvä tilasto olevista, lopetetusta ja alkavista yrityksistä.
- Uusyritystoiminnan ja omistajanvaihdosten edistämisen kustannukset ovat murto-osa työttömyyskorvauksista. -> **Yhden työttömän vuotuisella korvaussummalla autetaan monta yritystä alkuun.**
- 'Laudat liikkeiden ikkunoissa' merkitsevät myös työikäisen väestön pakoa suuriin asutuskeskuksiin ja etelään. Eikä sieltä ole paluuta. Kunnan sosiaalinen pääoma ja imago heikkenee vauhdittaen ketjureaktiota palvelujen heikkenemiseen.

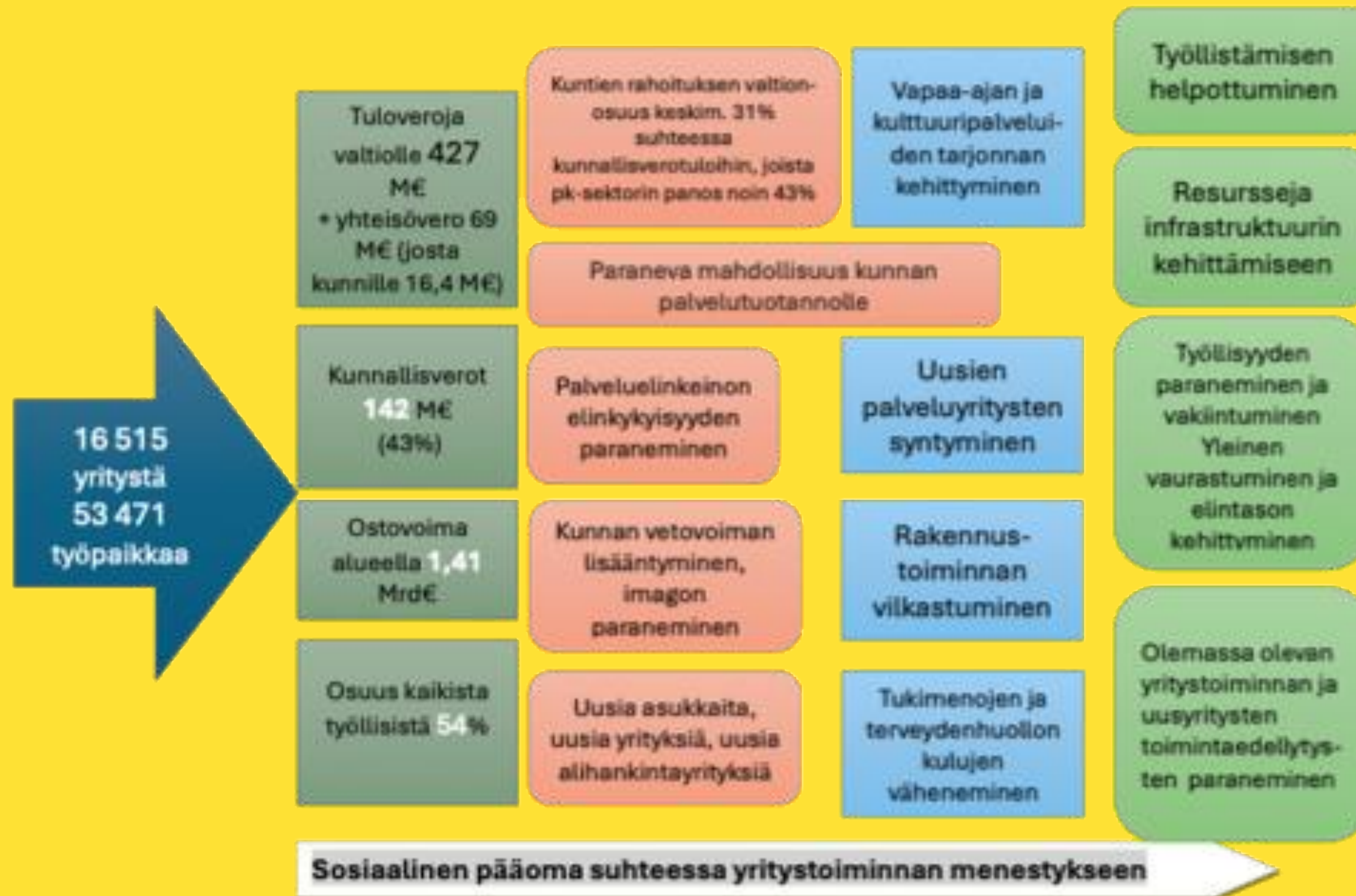

YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ... KUNTAPÄÄTTÄJILLE RIITTÄÄ HAASTEITA

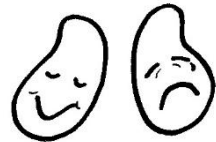
- **Elävien kylä- ja kuntakeskusten ylläpito** kaavoituksella, yrittäjyyden edellytysten edistämisellä, yrittäjien kuulemisella ja kunnan paikallisuutta tukevilla hankintapäätöksillä jne. on elintärkeitä.
- Alueellista yrittäjyyttä voidaan tukea mm. **koulujen yrittäjyyskasvatusta** kehittämällä, julkisia hankintoja kohdistamalla, asukkaiden yrittäjyyshalukkuuden kirvoittamisella, pitämällä esillä menestyneitä yrityksiä ja yrittäjiä, tarjoamalla kesätyö- ja harjoittelupaikkoja opiskelijoille, jne..
- **Kuntapäättäjien asenne** pk-yrityksiin on yleisessä keskustelussa melko myönteistä. Kuitenkin esimerkiksi kunnallisessa päätöksenteossa suhtautuminen yrittäjyyteen vaihtelee suuresti niin ajallisesti kuin paikallisestikin. Yrittäjien kuntabarometrin ja EK:n rankingien mukaan Pohjois-Savo ei mitenkään loista kärkipaikoilla. Kuntapäättäjien ja yrittäjien saumattomalla yhteistyöllä ja hyvällä keskinäisellä kommunikaatiolla on saavutettu selvityksissä parhaiten menestyvillä alueilla erinomaisia tuloksia.
- **Pk-yritysten tasaiset tuotot** mahdollistavat koko kunnan ja alueen infrastruktuurin kehittämisen, monipuolisen yrittäjyysrakenteen kehittymisen, koulutus-, kulttuuri- ja muun harrastustoiminnan kehittämisen sekä väestön ostovoiman, kuluttamisen ja elintason, jne. Pk-yritysten merkitys pitkäjänteisessä välillisten taloudellisten ja immateriaalisten hyötyjen kehityksessä on ratkaisevan suuri niin maalaiskunta- kuin kaupunkikeskuksissakin.
- **Yritys siis tuottaa vuosittain uutta jalostusarvoa ja 'uutta rahaa'**. Julkinen sektori joutuu täydentämään toimintamenojaan vuosittain yritysten ja niiden henkilöstön tuottamasta verotuotosta.
- Ennustettava taloudellinen kehitys mahdollistaa infrastruktuurin kehittämisen ja sitä mukaa myös immateriaalisen infrastruktuurin muodostumisen ja kehittymisen; syntyy positiivinen materiaalisen ja immateriaalisen hyvinvoinnin kasvun kierre. Negatiivisessa tapauksessa kehitys on päinvastainen; syntyy taantuva kierre, jota on vaikea kääntää nousuun.

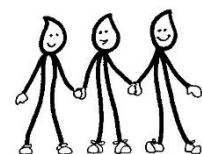
PK-YRITYSTEN TALOUDELLINEN JA IMMATERIAALINEN MERKITYS KUNTATALOUDELLE POHJOIS-SAVOSSA

YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ: KUNNAN JA YRITYSTEN YRITYSYHTEISTYÖN HUONEENTAULU

V
u
o
r
o
v
a
i
k
u
t
u
s

Luoda toimiva, jatkuva kommunikaatio yritysten ja yrittäjäjärjestöjen kanssa

Mitä kunnat Pohjois-Savossa voivat tehdä pk-yritysten hyväksi

Yritysmönteinen ilmapiiri

- Nopeuttaa lupaprosesseja
- Tarjota neuvontaa
- Vähentää byrokratiaa

Tukea osaavan työvoiman saatavuutta

- Yhteistyö oppilaitosten kanssa
- Houkutella uusia asukkaita

Panostaa infrastruktuuriin ja saavutettavuuteen

- Parantaa liikenneyhteyksiä
- Investoida digitaaliseen infraan

Edistää yritysten verkostoitumista ja yhteistyötä yritysten kehittämishankkeita

- Järjestää foorumeita ja tilaisuuksia
- Tukea klustereita ja yhteishankkeita
- Tarjota rahoitusneuvontaa
- Tukea kokeiluympäristöjä

Mahdollistaa ja tukea

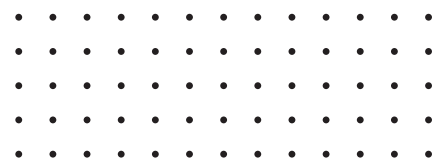
Houkutella investointeja ja markkinoida aluetta aktiivisesti

- Tehdä yhteistyötä kehitysyhtiöiden kanssa
- Kehittää vahvaa kuntabrändiä

V
u
o
r
o
v
a
i
k
u
t
u
s

Luoda toimiva, jatkuva kommunikaatio yritysten ja yrittäjäjärjestöjen kanssa

KIITOS! KESKUSTELUA

Pohjois-Savon liitto

